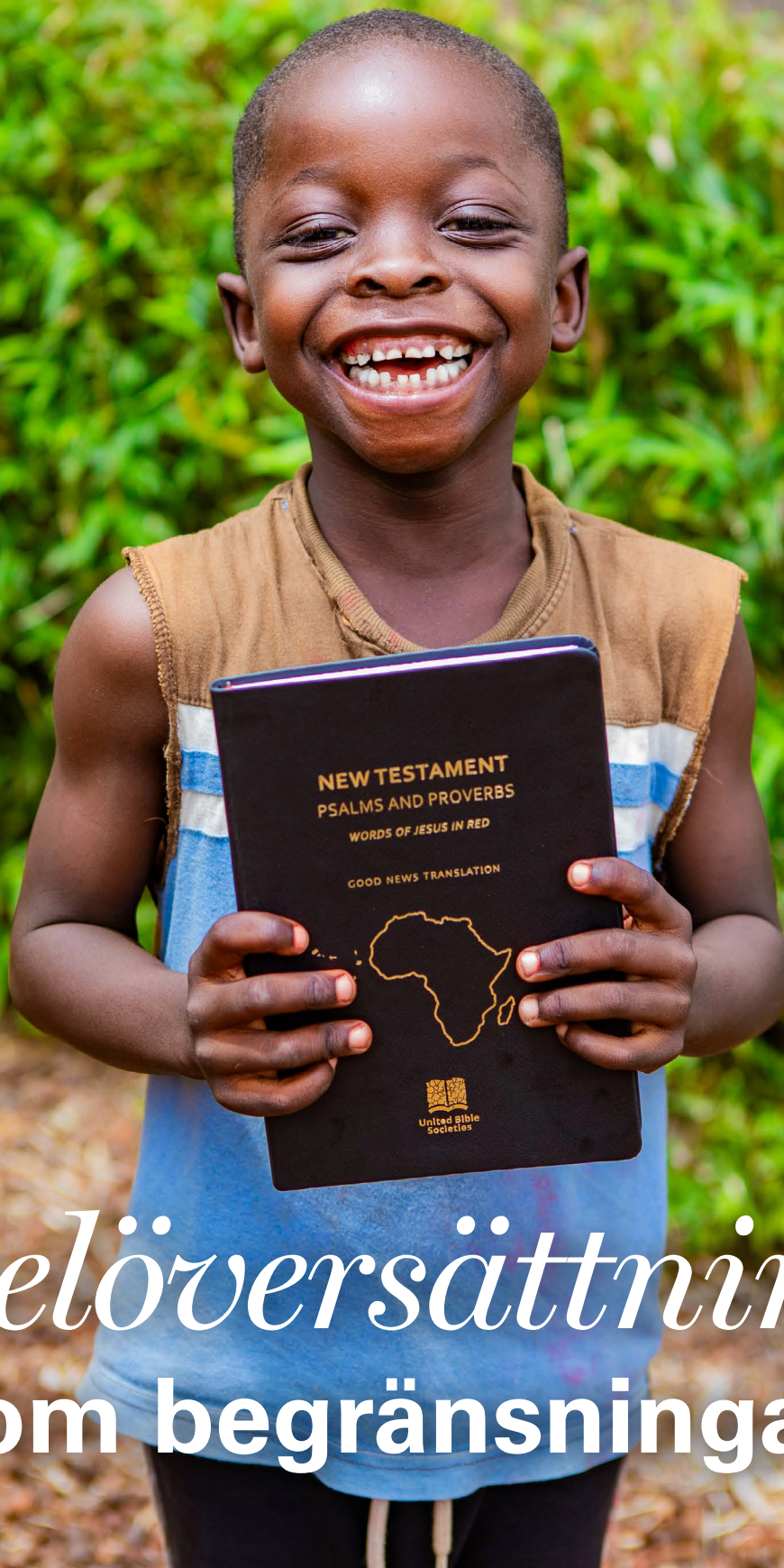
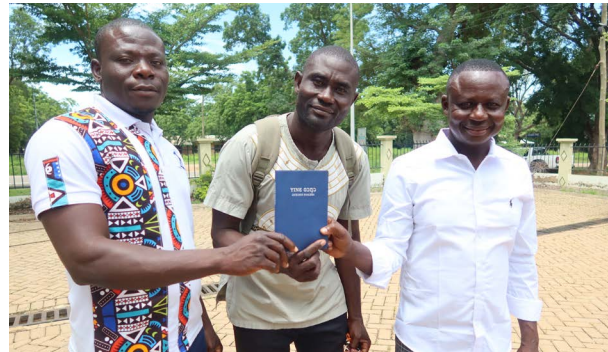

BIBEL

EN TIDNING FRÅN SVENSKA BIBELSÄLLSKAPET • NR 2/2025

Bibelöversättningar
bortom begränsningar

Under 2024 slutfördes bibelöversättningar på 105 språk. I Ghana fortsätter arbetet med att översätta hela Bibeln till gurene. / sid 16

I Egypten satsas det på olika lösningar för att göra Bibeln tillgänglig för alla. / sid 14-15

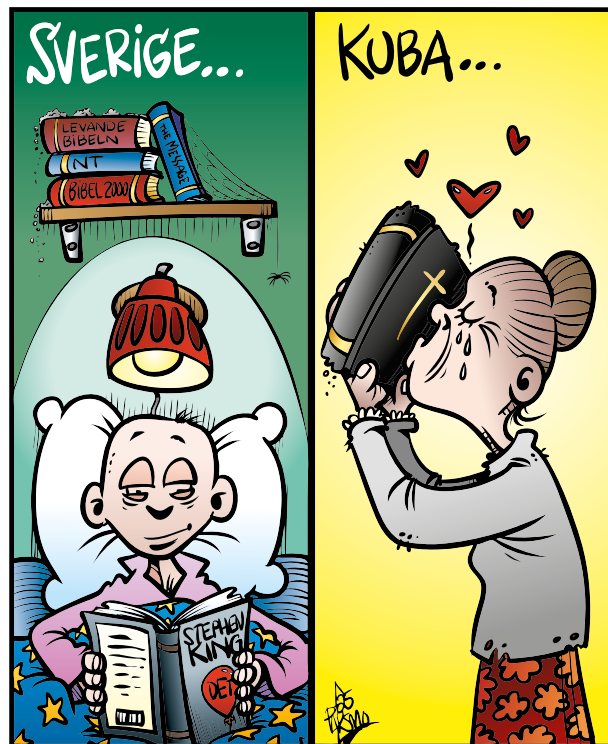

Reynaldo i Kuba finner tröst i sin farfars bibel. / sid 19

” När människor får höra Bibeln på sitt eget språk, händer något. De lyssnar annorlunda. Det blir deras tro på riktigt. **Baseki Portia Baloyi, översättningsledare, Botswana** / sid 10-11

Apropå bibelöversättning ...

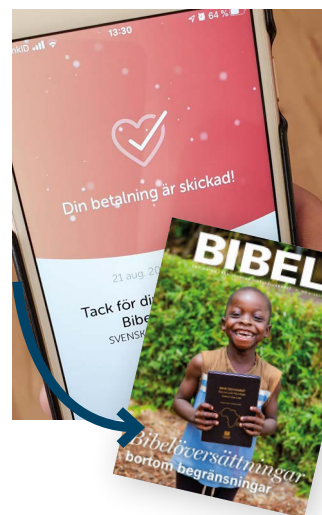
Med utgångspunkt i Europas största Jerusalemmodell tas besökaren med till olika miljöer i Bibelns värld, såsom Betlehem och Golgota.

Alla sinnen är med i Bibelns värld

I Bibelns värld i Starby utanför Ängelholm kan den som vill uppleva Bibelns berättelser på ett unikt vis. Med utgångspunkt i Europas största modell av Jerusalem, tar det engagerade teamet med besökaren vidare in i Bibelns berättelser i olika miljöer och i möten med en mängd olika personer. Det finns möjlighet att se Jesus födelseplats i Betlehem, besöka Josefs snickarverkstad, möta Paulus vid Gennesarets strand, vandra med Jesus på gatorna timme för timme under hans sista dagar i Jerusalem

samt besöka Golgota och gravsten i naturlig storlek. Runt om på området ramas drama in med djur och växter som vill föra tankarna till det Heliga landet.

I genomsnitt besöker 3500 personer Bibelns värld varje år. Med undantag för semestermånaderna kan både grupper och enskilda boka in besök för att uppleva Bibelns berättelser och äta biblisk måltid. Se www.bibelnsvarld.nu för aktuella datum för enskilda besökare.

Bevingade ord ur Bibeln

"Var dag har nog av sin egen plåga."

Betydelse: Att vi inte ska bekymra oss om morgondagen, eftersom vi då bygger på oron.

Ursprung: Citatet kommer från Jesus bergspredikan och är slutet i delen om att vi inte ska göra oss några bekymmer: "Sök först hans rike och hans rättfärdighet, så skall ni få allt det andra också. Gör er därför inga bekymmer för morgondagen. Den får själv bära sina bekymmer. Var dag har nog av sin egen plåga." Matt 6:33-34

Swish – så kommer tidningen!

Även du som ger en bibelgåva via Swish får tidningen BIBEL som en givarbonus. Alla medlemmar och aktiva givare får tidningen för information och fördjupning.

Oföränderligt – men ständigt pågående

Förra året kom Johanna Larssons bok Bokstavstro ut. Det är en blandning av poesi och prosa. Författaren är psykolog och poet. Bokstavstro är hennes debutbok. Titeln antyder att den handlar om hur vi ser på Bibeln, om vi ska läsa bokstavligt eller inte och vad detta i så fall betyder. Mitt intryck är dock att boken handlar mer om bibelöversättning och även om synen på missionsuppdraget. Låt mig dela några rader ur boken. Jag gör det med tillstånd från förlaget:

översättning har alltid följt kristendomen

gud steg ur sin evighet för att leva bland människorna som historiskt faktum kräver det ett ständigt översättningsarbete

ATT BIBELÖVERSÄTTNING är något ständigt pågående håller jag helt med om. Med jämna mellanrum behöver bibelordet kläs i ny språkdräkt. Gud är evig. Guds levande ord är oföränderligt. Men våra översättningar behöver ständigt omarbetas.

I TIDNINGEN berättar vi mer om detta ständiga översättningsarbete. I fokus är de översättningsprojekt vi får vara med och stödja i Botswana, Ghana, Vietnam och Zimbabwe. Här tar människor uppdraget på allvar. Om du vill vara med och underlätta för översättarna ska vi med glädje se till att din gåva kommer till nytta.

VI SKRIVER också om vårt eget översättningsarbete och redovisar bibelstatistik för 2024. Och vi har även ställt några frågor till en av översättarna i det lulesamiska arbetet. Ja, bibelöversättning är som en diamant med en mängd olika facetter. Alla vill bryta ljuset på sitt eget sätt. Det är Guds ljus som bryter igenom när bibelordet översätts till nya språk. Du och jag får höra Guds röst på ständigt nya sätt. Men Gud förblir densamma.

Anders Göranson
Generalsekreterare

"Bibelöversättning är som en diamant med en mängd olika facetter."

Anders Göranson

BIBEL
SÄLLSKAPET

Svenska Bibelsällskapet arbetar för att Bibeln ska översättas, spridas och användas.

Vi är en del av världens största bibelrörelse United Bible Societies, UBS. Via UBS arbetar vi tillsammans med cirka 150 andra bibelsällskap för att göra världens mest lästa bok ännu mer känd och tillgänglig.

Tidningen BIBEL ges ut av Svenska Bibelsällskapet

Org nr 802000-3292

Ansvärgivare:
Anders Göranson
anders.goranzon@bibeln.se

Redaktör/layoutare:
Sofie Hargemark
sofie.hargemark@bibeln.se

Omslagsbild:
Liberiansk pojke med Nya testamentet. Foto: American Bible Society.

Tryckeri:
Ljungbergs tryckeri,
Klippan, 2025

ISSN 2000-7752

Adress:
Bangårdsgatan 4 A
753 20 Uppsala

Telefon:
018-18 63 30

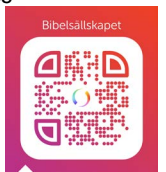
Mejl:
info@bibeln.se

Webbplatser:
www.bibelsallskapet.se
www.bibelbutiken.se
www.bibeln.se

Ge en gåva
Välkommen att ge en gåva till Bibelsällskapets arbete!

Swish 900 6263
Pg 90 06 26-3
Bg 900-6263

90 SVENSK
KORTKONTROLL

Resultatrapport för 2024

Tack för ditt stöd!

TEXT: LOTTA RING GRAFIK: LINNÉA SVENSMARK

BIBELSÄLLSKAPETS insamlingsresultat 2024 landade på 7 975 507 kr, vilket innebar en ökning med 17 procent jämfört med året innan. Detta beror på ett testamente på 745 172 kr och en ökning av enskilda gåvor. Det är ett tacksamt resultat med tanke på de ökade omkostnader som många har fått, och samtidigt tecken på solidaritet och bibelengagemang.

GÄVOR FRÅN enskilda givare uppgick till 6 028 539 kr, vilket är en ökning med 9,4 procent jämfört med år 2023. Det är de enskilda privata gåvorna som i första hand bär bibelarbetet, vilket syns i den översta grafen till höger. Vi tackar för det engagemang och den generositet som gör att Bibeln sprids vidare över världen och att Bibeln översätts till nya språk. Dessutom får människor humanitär hjälp och omsorg.

I Burkina Faso var glädjen stor när Bibeln lanserades på språket Iyele 2024.

VAD GÄLLER STÖD från församlingar landade Svenska kyrkans rikskollekt till Bibelsällskapets arbete år 2024 på 903 752 kr. Det är en minskning med knappt två procent.

De övriga församlingskollekterna (ej rikskollekt) minskade märkbart från 383 746 kr till 298 044 kr.

Vi vet att det finns många utmaningar hos församlingarna och är tacksamma för alla kollektgåvor som kommit in.

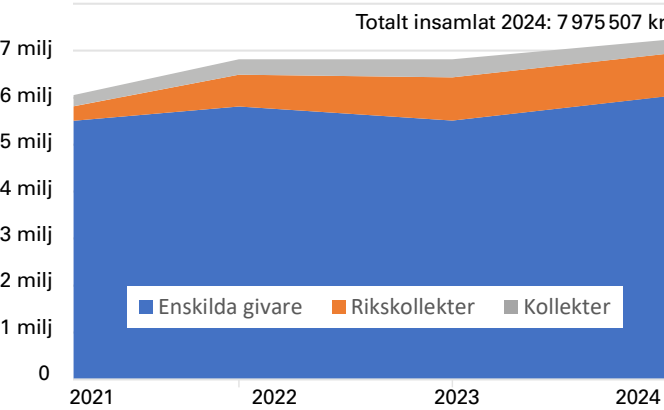
I år hoppas vi trots allt att fler församlingar har möjlighet att ta upp en kollekt till bibelarbetet. Vi bidrar gärna med förslag på ändamål och kollektupprop.

Vi är även djupt tacksamma för våra så kallade stödförsamlingar som bidrar med 2 000 kr per år till bibelverksamheten. Det går fint att anmäla sig som ny stödförsamling!

KOM IHÅG ATT Bibelsällskapets personal kan komma på församlingsbesök och medverka vid bibeldagar. Det finns också gratis eller billigt församlingsmaterial att beställa via bibelbutiken.se.

DET FINNS 150 bibelsällskap som delar Bibeln vidare. Visionen är att var och en som vill ska få läsa Bibeln på sitt språk. Innerligt tack för att du är med på den här "bibelresan"!

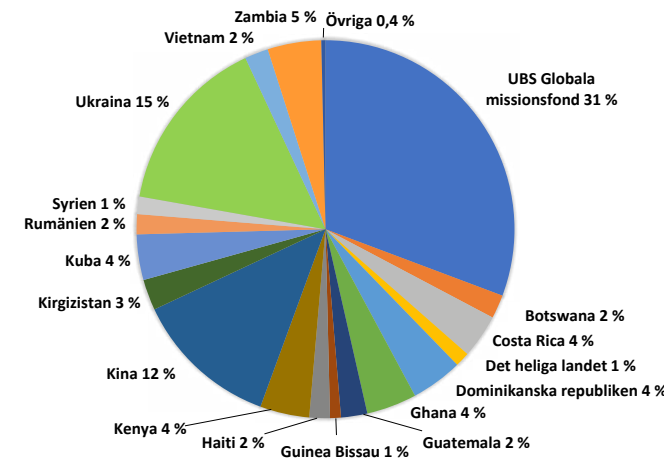
Varifrån kom gåvorna 2024?

Merparten av gåvorna kommer från enskilda givare, vilket innebär att den största delen av arbetet bärs av bibelvänner och stödmedlemmar.

Bibelsällskapet verkar på uppdrag av kyrkor och samfund i Sverige, därför är också kopplingen till församlingarna viktig. På grund av bland annat pandemirestriktioner sjönk Svenska kyrkans rikskollekt rejält 2021, vilket innebar ett tapp på cirka 800 000 kronor. Under 2022 började kollekterna delvis öka för att sedan sjunka 2024. Rikskollekten minskade med 2 procent och övriga kollekter med 22,3 procent.

Vart har det internationella stödet gått?

ÖVER VÄRLDEN. Ovan syns gåvofördelningen till de destinerade internationella projekt. Bibelsällskapet tog ekonomiskt ansvar för 2024. Stödet till Ukraina var under 2024 stort, likaså bibeltryckning och bibelspridning i Kina har fått en stor del av kakan. I Zambias del ingår stöd till två projekt, bibelöversättning till språket nyanja och miljö- och bibelprojektet Livets träd. Läs- och skrivprojektet i Ghana får Sidastöd, men vi står själva för en egeninsats som visas som fyra procent av den totala kakan. I Det heliga landet finns det israeliska, det arabiskisraeliska och det palestinska bibelsällskapet. De tre samverkar och försöker nu hantera de olika behov som uppstår hos människor på grund av de svåra konflikterna i regionen.

SOLIDARISKA. Den största bidragsposten går till den globala missionsfonden som till exempel bekostar de översättningskonsulenter som ger nationella översättare utbildning och kontrollstöd.

Nya bibelstatistiken

För första gången i historien har över 6,1 miljarder människor tillgång till hela Bibeln på sitt hjärtas språk, går det att utläsa av ny statistik för 2024. Denna anmärkningsvärda prestation utgör en milstolpe i den globala bibelöversättningsrörelsen och United Bible Societies, UBS, uppdrag att göra Bibeln tillgänglig för alla.

TEXT: L RING, A GÖRANZON BILDER: OLOF BRANDT, UBS

– **DET ÄR FANTASTISKT** att så stor del av jordens befolkning har möjlighet att läsa Bibeln på sitt förstaspråk. Samtidigt sporrar denna framgång till fortsatt översättning till de språk som talas av ett mindre antal individer, säger Anders Göranzon, Svenska Bibelsällskapets generalsekreterare.

– Lanseringen av Orre testamente, Nya testamentet på sydsamiska, i augusti 2024, var en viktig bibelhändelse i vår del av världen. På samma sätt är arbetet med en hel bibelöversättning till lulesamiska och likaså till meänkieli något som vi enträget fortsätter med, säger Anders Göranzon.

ÅR 2024 slutförde bibelsällskap världen över bibelöversättningar på 105 språk, vilket påverkade mer än 580 miljoner människor.

Nyckelstatistiken inkluderar också:

● 74 språk fick sina första bibelöversättningar någonsin, inklusive 13 teckenspråk, vilket berörde 100 miljoner människor.

● 32 språk fick nya eller reviderade översättningar och studiebiblar – något som påverkade 480 miljoner individer.

● UBS Digital Bible Library® innehåller nu bibelöversätt-

ningar på 2 250 språk, vilket stärker den digitala tillgängligheten för Guds ord.

TROTS DESSA milstolpar återstår betydande utmaningar. För närvarande finns minst en bibeldel på 52 procent av världens språk, men 48 procent av språken saknar alltså fortfarande tillgång till bibeltext.

Det handlar ofta om språk som talas av ett mindre antal människor. Dessa folkgrupper är många gånger marginaliserade på flera sätt. Bibelsällskap är inte bara engagerade i översättning utan spelar också en avgörande roll för att bevara och berika det språkliga arvet över hela världen.

”Bibeln till alla” är grundtanken för de förenade bibelsällskapen inom United Bible Societies (UBS) – och engagemanget för att göra Bibeln tillgänglig för olika språkgrupper är kärnan i verksamheten. I dag finns hela Bibeln översatt till 769 språk.

BLAND DE bibelöversättningar som Svenska Bibelsällskapet har på gång i Sverige ingår bland annat översättning till svenskt teckenspråk.

– I samverkan med Folk & Språk genomförs just nu översättning av Galaterbrevet.

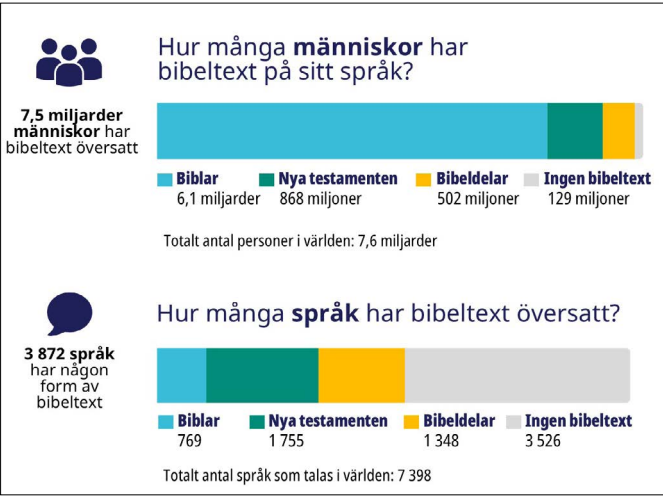
En av översättarna i det sydsamiska projektet, Karin Rensberg Ripa, överlämnar Orre testamente till Anders Göranzon.

Det är ett ekumeniskt arbete där översättarna finns i Örebro. Det finns också referensgrupper i olika delar av Sverige som får lämna respons på översättningen. Innan sommaren hoppas vi att hela Galaterbrevet är klart och finns inspelat och upplagt på den nya webbplats som förbereds. Där kommer även äldre inspelningar av exempelvis Markusevangeliet, delar av Apostlagärningarna och Jona bok att finnas, berättar Anders Göranzon.

JUST NU ÄR också arbetet med NT 2026 inne i en slutfas. Det handlar om en ny översättning av Nya testamentet till

svenska. Bibelöversättarna fokuserar bland annat på svenska språkets utveckling och behovet av inkluderande ordval. Eftersom bibelforskningen gått framåt kring dåtida kulturer finns även flera nya intressanta infallsvinklar att ta hänsyn till.

– Vi vill att NT 2026, ska inspirera till samtal om Bibeln och ett ökat bibelengagemang. Dessutom sammanfaller lanseringen av NT 2026 med 500-årsfirandet av det första Nya testamentet på svenska 1526, vilket ger ett spännande historiskt perspektiv på svenskans utveckling under fem sekel, säger Mikael Winninge, översättningsdirektor.

Romarbrevet del 2

– Ett steg närmare färdigställande av NT-kommentar

Som tidningen BIBEL tidigare har berättat har serien *Kommentar till Nya testamentet*, KNT, tagits över av Bibelsällskapets förlag. Serien startades av EFS-förlaget på 1980-talet och låg under en tid hos Verbum. Nu är nästa volym i KNT-serien, Romarbrevet del två, klar. Den behandlar kapitel 9–16 och har nummer 6B i serien. Det är den första KNT-boken som ges ut på Bibelsällskapets förlag. Samuel Byrskog, professor vid Lunds universitet, har skrivit båda delarna av Romarbrevskommentaren. Han ser med lättnad på att den nu är färdigställd.

TEXT: SOFIE HARGEMARK, REDAKTÖR TIDNINGEN BIBEL

Samuel Byrskog

– **JAG HAR LEVT** med kommentaren i många år och alltför ofta inte haft tid att arbeta med den. Samtidigt känns det spännande att se hur den tas emot. Brevet är ju en av de mest inflytelserika texterna i hela Bibeln och har betytt otroligt mycket för många.

Dock var uppdraget att skriva en kommentar till Romarbrevet allt annat än självklart att anta för Samuel:

– Jag var en aning tveksam eftersom jag insåg att det var en stor och ansvarsfull uppgift. Samtidigt visste jag att det bara fanns en kommentar på svenska till brevet och kände – känner nu ännu mer – att det är viktigt med kommentarer på vårt eget språk. Dessutom lockades jag av kommentarseariens ambition att rikta sig till en bred läsekrets med såväl experter som allmänintresserade bibelläsare.

DEN FÖRSTA delen av Romarbrevskommentaren gavs ut 2007. Samuel Byrskog har mött både utmaningar och glädjämnen i arbetet med kommentaren.

– Den främsta utmaningen har nog varit att hålla mig uppdaterad med all den forskning som pågår om brevet och Paulus i stort. Det har också varit utmanande att se om det jag skrev i kommentarens första volym håller. Jag tror det, även om jag förmodligen hade formulerat mig lite annorlunda i dag om de första åtta kapitlen.

Uppmärksamheten som kommer genom att arbeta så mycket med ett och samma brev har varit många, små och stora:

– Man kommer in i argumentationens flöde på ett helt annat sätt än man gör när man skriver tematiskt och handskas

med många olika texter, berättar Samuel.

Exempel på detta var när han arbetade med kapitel 9–11 som han menar gav en fascinerande inblick i Paulus brottningskamp med sig själv, sina landsmän och sin uppgift:

I slutet av min kommentar, nästan det allra sista jag skriver om Paulus teologiska övertygelser, knyter jag samman apokalyptiken med hopp.

– Forskare har ofta försökt att hitta ett konsekvent resonemang där. Det finns nog, men framför allt är det just en ofärdig brottningskamp där Paulus på ett mycket engagerat sätt resonerar kring möjliga alternativ och till slut nästan resignerar inför Guds outgrundliga mysterium.

NÅGOT ANNAT som berörde honom var när han arbetade med slutet av kapitel 13 som gav honom ett förnyat perspektiv på vikten av apokalyptik och hopp. Samuel ser att de går hand i hand hos Paulus.

– Efter de besvärliga och

hårda uppmaningarna i början av kapitlet vänder Paulus tvärt blicken mot den yttersta tid som nu är. Hans strategier inför politisk överhet fördunklar inte hans bärande perspektiv. I inledningen till kommentaren antyder jag hur viktig synen på framtiden var för Paulus. I slutet av min kommentar, nästan det allra sista jag skriver om Paulus teologiska övertygelser, knyter jag samman apokalyptiken med hopp. I de olika apokalyptiska och post-apokalyptiska scenarier vi träffar på saknas ofta hopp. Det finns hos Paulus.

LARSOLOV ERIKSSON har varit redaktör för KNT-serien sedan starten. Även han ser på boksläppet, och nystarten av arbetet med hela serien, med lättnad. Och med en viss stolthet. Serien fick sin start genom att Birger Olsson, då lärare på Johannelunds teologiska institut, sedermera professor vid Lunds universitet, fick idén. Birger kontaktade LarsOlov, som då, 1978, läste sin teol.

kand vid Uppsala universitet, och de funderade tillsammans. De drog upp riktlinjer på hur serien skulle se ut och lånade idéer från internationella kommentarer. En nyöversättning av Nya testamentet skulle komma inom något år och de ville göra kommentaren i anslutning till denna. De såg att det fanns ett behov då det saknades kommentarer till Nya testamentet på svenska.

– Det fanns en gammal kommentar från 1940-talet, men den var inte klar. Vi visste att det fanns duktigt folk ute i landet som skulle kunna bistå med kommentarer, berättar LarsOlov.

LarsOlov Eriksson

UNDER ÅRENS lopp har det kommit ytterligare NT-kommentarer på svenska, men LarsOlov ser ändå att kommentarsserien fyller ett behov:

– De andra är bra, men de är av en lite mer populär karaktär. KNT är en mer vetenskaplig kommentar, då vi jobbar mer med grundtexten, utan att för den skull förutsätta att läsaren kan grekiska. Den är väldigt exegetisk och arbetar tydligt med olika texttolkande metoder, så den fyller till hög grad ett behov för dem som studerar texterna och för dem som är intresserade i förståelsen av de bibliska texterna.

Att färdigställa KNT-serien har tagit längre tid än upphovsmännen först trodde. En stor anledning till detta är att författarna har arbetat med sina kommentarer vid sidan om sina ordinarie sysselsättningar. Dessutom har vissa författare bytts ut på grund av exempelvis sjukdom eller dödsfall, vilket har gjort att arbetet fördröjts ytterligare.

– Från början trodde vi att

det skulle ta 15 år att färdigställa serien, nu har det gått 40 år. Alla tidsplaner har fallerat, men författarna har gjort ett fantastiskt jobb.

NU GÅR DET att ana slutet på färdigställandet av hela KNT-serien. Nästa volym som ska släppas är pastoralbrevet, det vill säga 1 och 2 Timoteusbrevet och Titusbrevet. Där är manuset redan inne för genomgång och boken väntas släppas runt årsskiftet 2025/2026.

– Sedan återstår tre bibelböcker: Uppenbarelseboken, 1 Korinthierbrevet och Lukas-evangeliet. Det troliga är att Uppenbarelseboken är den som kommer först av dessa. Alla författarna är i gång med sina kommentarer. De förväntas komma ut mellan 2026 och 2028, berättar LarsOlov.

Flera av författarna är ju också involverade i arbetet med NT 2026. Kommer detta att synas i KNT?

– De utgår ju från grundtexterna och kommenterar NT-

81, men de kommer nog att ta intryck av arbetet med NT 2026. Exempelvis, Mikael Winnings, (översättningsdirektor på Bibelsällskapet, red.anm.) är huvudansvarig för översättningen av Lukasevangeliet i arbetet med NT 2026 och skriver Lukaskommentaren parallellt. Han kommer säkert att ta intryck av översättningsarbetet i sin kommentar.

Svenska Bibelsällskapet ser fram emot fortsättningen och till slut färdigställandet av KNT.

Boksläpp av KNT – Romarbrevet del 2 sker under två tillfällen: Den 22 maj, kl 13:00 på Johannelunds teologiska högskola i Uppsala och den 2 juni, kl 16:00 på Centrum för teologi och religionsvetenskap, Lunds universitet. Läs mer om boksläppen på www.bibelsallskapet.se

ATT ÖVERSÄTTA BIBELN är något av ett maratonlopp som kräver träning och förberedelse. Sedan behövs uthållighet och fokus som räcker i över ett decennium, ibland fler, innan du väl står där med en nytryckt bibel i din hand.

ANSVARET DU AXLAR är stort. Det får inte bli fel när du tolkar grundtexterna på

hebreiska och grekiska för att göra dem tillgängliga för bibelläsaren.

DET HÄR NUMRET av BIBEL handlar om bibelöversättning – kärnan i bibelsällskapets verksamhet. Det är ett spännande ämnesområde där det finns mer att utforska, och mycket kvar att göra!

LOTTA RING, INSAMLINGSANSVARIG

Vietnam

I de dimhöljda bergsbyarna i norra Vietnam bor över en halv miljon människor som talar nung chao – ett språk som nästan ingen kan läsa, och där Bibeln ännu inte finns. Nu pågår ett tyst, men livsförvandlande arbete för att ge folket Bibeln på deras eget modersmål. Vi får vara med och stödja detta fingertoppskänsliga arbete.

TEXT: LOTTA RING FOTO: NGUYEN DO, OLIVER JAMES

HELEN BÖRJAR varje arbetsdag med en bön. Hon tackar Gud för förtroendet att få översätta Bibeln till sitt eget språk – nung chao – och ber om vishet att förstå och förmedla varje ord rätt. Sedan öppnar hon Paratext, ett digitalt verktyg för bibelöversättning, där hon ser bibeltexten i ett flertal spalter sida vid sida på olika språk och i olika versioner. På hennes skärm syns vietnamesiska, engelska – och originaltexterna på grekiska och hebreiska.

Men Helen översätter inte bara bibeltext. Hon ger sitt folk något helt nytt – en röst som talar deras språk, som berättar om Guds kärlek på ett sätt som går rakt in i hjärtat.

Helen är 38 år och bor i provinsen Lang Son i Vietnams

norra högländ. Hon påbörjade en utbildning vid Tekniska universitetet i Hanoi, men en allvarlig sjukdom tvingade henne att avbryta studierna och tillbringa flera år sängliggande. Minnet svek, framtidstron falnade.

Men när hon senare flyttade till Hanoi och en kristen hyresvärd gav henne en bibel förändrades allt. Versen i Joh 11:25 – ”Jag är uppståndelsen och livet” – väckte något inom henne. Trosnistan återvände. Minnet klarade. Hon påbörjade ett nytt liv.

GENOM ORGANISATIONEN *Youth With a Mission* fick hon fördjupa sig teologiskt, och såg snart sin egen mor komma till tro. I dag leder Helen

7
PERSONER ARBETAR NU
HELTID MED DEN NYA BIBEL-
ÖVERSÄTTNINGEN TILL
NUNG CHAO

översättningsarbetet av Bibeln till nung chao, det största av nungfolkets fem språk.

ÖVER 1,1 MILJONER människor tillhör nungfolket, en av de tio största etniska minoriteterna i Vietnam. Språket nung chao, som talas av över 500 000 personer är den mest spridda av nungdialekterna – och det förstås också av flera andra undergrupper, såsom nung inh. Det gör just denna dialekt

till en strategiskt viktig bro till en större språkgemenskap. Det var på förslag från den kristna nungledaren Vi Thị Bé som tanken väcktes om att översätta Bibeln till nung chao. Sedan dess har arbetet tagit form – ett arbete som bibelsällskapet i Vietnam nu leder med försiktighet och bön.

PROJEKTET ÄR känsligt. Religiös litteratur på minoritetsspråk betraktas med misstänksamhet, och staten är restriktiv med kristen mission bland dessa grupper. Därför hålls översättningsarbetet diskret, i nära samverkan med lokala kontakter. Sju personer är i dag aktivt engagerade: två översättare, en språkexpert, en teologisk konsult, en tekniker och en projektledare. Lokala språkgranskare hör också till arbetsgruppen. Tillsammans kämpar de med både tekniska och språkliga utmaningar – men också med det som kanske är

Arbetslaget för nung chao-översättningen har samlats för några dagars genomgångar och diskussioner. De har svåra beslut att ta kring olika ordval.

svårast av allt: att överföra Bibelns djup och budskap till ett språk där många teologiska begrepp helt saknas.

– Det är svårt att översätta vissa centrala ord, berättar Nguyen Do, projektledare.

– Begrepp som nåd, frälsning eller förbund är inte självklara på nung chao. Ibland får vi be, fundera och prata länge innan vi hittar något som känns rätt – och då testar vi det alltid i byarna först.

”... det är som att en gammal vän berättar en berättelse direkt från sitt hjärta ...”

Mai om att få höra Bibeln på sitt språk

att först behöva översätta i sitt huvud. Vi tror att det kommer bära frukt – inte bara bland de kristna, utan i hela samhället.

ATT FÅ TA DEL av Bibelns berättelser på sitt eget språk är något helt annat än att läsa på ett andraspråk. Det blev tydligt när en inspelad version av den förlorade sonens berättelse spelades upp i en liten by i norra Vietnam. Åhörarna lyssnade med stor uppmärksamhet. De förstod varje ord. Och de blev berörda.

– Det är så klart och enkelt, men ändå djupt och meningsfullt. Som att en gammal vän berättar en berättelse direkt från sitt hjärta – på mitt språk, sade Mai, en av lyssnarna.

SAMTIDIGT PÅGÅR arbetet med att ta fram parallella barnböcker och texter som ska stärka läskunnigheten i minoritetsspråken – en viktig del i att göra Bibeln tillgänglig för kommande generationer.

– Att få höra Bibeln på sitt eget modersmål är inte bara en kulturell upprättelse – det är en andlig revolution, säger Nguyen Do.

– Vår dröm är att det här ska leda till små bibelstudiegrupper, där människor kan läsa och dela tron tillsammans, utan

MÅLET FÖR PROJEKTET är att Nya testamentet ska vara färdigt under 2025 och hela Bibeln år 2031. Då kommer Bibeln att finnas både som tryckt bok och som ljudbibel – lätt att lyssna på i mobiltelefonen.

– Att göra Bibeln tillgänglig

för nungfolket är inte bara viktigt för den gruppen. Det har betydelse för hela Vietnams norra högländ. Vi tror att detta arbete kan skapa ringar på vattnet, långt bortom det vi ser i dag, säger Nguyen Do.

BE GÄRNA FÖR översättarteamets trygghet, säkerhet och arbetsro, och att de klarar av att komma i mål med översättningen av Nya testamentet i år!

Färdigöversatt bibeltext på nung chao dubbelkontrolleras på storskärm.

Ge Bibeln vidare!

Swish 900 62 63
Bg 900-6263

De törstar efter Guds ord i

Botswana & Namibia

Ge Bibeln vidare!

Swish 900 62 63
Bg 900-6263

I norra Botswana hörs en längtan som är svår att ta miste på. Hambukushufolket, som länge saknat en bibel de verkligen förstår, frågar nu gång på gång: "När kommer vår bibel?"

Nu samarbetar bibelsällskapen i Botswana och Namibia för att svara på ropet – och ge folket Bibeln på deras eget språk.

TEXT: LOTTA RING FOTO: S T GUIDE, BASEKI TEMA, FRANCOIS SIEBERHAGEN

LÄNGS MED OKAVANGOFLODEN, där norra Botswana gränsar till Namibia, lever hambukushufolket – ett folk med djupa rötter, ett rikt kulturarv och ett starkt kristet arv. Men något har saknats. Guds ord, på ett språk som verkligen talar till hjärtat.

– Folk längtar efter Bibeln på sitt eget språk. Efter varje testläsning frågar de: "När kommer den? Vi är så törstiga efter Guds ord. Vi är trötta på att läsa på språk vi inte förstår", berättar Baseki Portia Baloyi, översättningsledare för bibelsällskapet i Botswana.

SPRÅKET HETER MBUKUSHU och talas på båda sidor om gränsen. Visserligen finns ett Nya testamente på en variant av språket sedan tidigare, men den utgåvan används sällan i Botswana – dels på grund av distributionssvårigheter, dels för att många i Botswana är mer läskunniga i setswana. Ändå är längtan efter hela Bibeln på mbukushu starkare än någonsin.

– När människor får höra Bibeln på sitt eget språk, händer något. De lyssnar anorlunda. Det blir deras tro på riktigt, säger Baseki.

PROJEKTET ÄR ETT SAMARBETE mellan bibelsällskapen i Botswana och Namibia. Fyra översättare – två från vardera land – arbetar heltid med att ta fram en första version av Gamla testamentet. Till sin hjälp har de en exeget, en översättningskonsult och en projektadministratör. Men det stannar inte där. Hela hambukushusamhället är inbjudet att bidra.

– När vi gör testläsningar kommer både äldre och unga, kyrkoledare och vanliga församlingsmedlemmar. Det är så tydligt att de vill ha hela Bibeln, inte bara bitar, säger Baseki.

Arbetet är strukturerat och grundligt. Först skriver översättarna ett utkast. Därefter följer intern genomgång, och sedan testläsningar i församlingar och byar. Responsen används för att förbättra texten innan den granskas av språkexperter.

"Det är så tydligt att de vill ha hela Bibeln, inte bara bitar."

Baseki Portia Baloyi
Översättningsdirektor i Botswana

SAMTIDIGT SOM ARBETET fortskrider, finns en djup oro. Många hambukushu håller fast vid traditionell tro, där man offrar för regn eller vänder sig till förfäderna. I kyrkorna förekommer missvisande undervisning, delvis för att ledarna ofta predikar från engelska eller setswana, språk de själva inte helt behärskar.

Baseki har hunnit bli en erfaren översättningsdirektor och vet hur mycket hårt arbete som krävs fram till en bibellansering.

– De förstår inte alltid vad de predikar, och då är det lätt att vilseleda andra, förklarar Baseki. Många känner sig osynliga. De vågar inte tala sitt eget språk, vågar inte fråga när de inte förstår.

En ytterligare utmaning i samhället är att det genusbaserade våldet skjuter i höjden.

– Kvinnor och barn mördas dagligen av sina fäder och män. Vi hoppas att bibelöversättningen kommer att vara ett av svaren på en sådan komplex utmaning, eftersom hambukushus förståelse av Guds ord kommer att bli bättre, säger Baseki.

Hon menar att när Bibelns berättelser kan läsas och höras på hjärtats språk, kan något nytt börja spira – i enskilda människor, i kyrkor och i hela samhällen.

– Människor lyssnar på ett annat sätt. De känner: "Det här är för mig." Och det kan förändra både familjer och hela församlingar, säger Baseki.

Hambukushusledaren Paulus Chapi uttrycker det så här: "Vi kommer från ett hårt

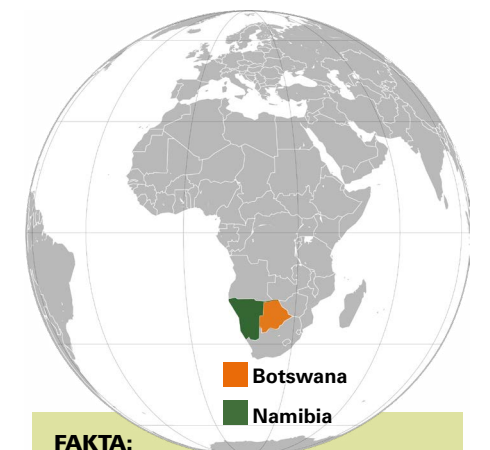
liv. Men sedan jag kom närmare Guds ord, har saker börjat förändras."

ARBETET MED ÖVERSÄTTNINGEN kräver både uthållighet och resurser. De som arbetar med projektet drivs av en gemensam längtan: att få se hambukushufolket läsa Bibeln, förstå den – och bära den vidare i vardagen.

– Det är en glädje att få arbeta med det här. Men det är också ett stort ansvar. Vi vill att varje vers ska tala tydligt, säger Baseki.

Och engagemanget växer. Fler och fler ansluter sig till testläsningar, samtalen blir fler, frågorna djupare. Men för att arbetet ska kunna fortsätta behövs också fortsatt stöd – till utbildning, utrustning och testläsningar i byarna.

– Det betyder oerhört mycket att veta att det finns människor i Sverige som ber för oss och som bidrar. Tillsammans gör vi detta möjligt, säger Baseki.

FAKTA:

Botswana

Huvudstad: Gaborone
Befolkning: Cirka 2,6 miljoner invånare
Språk: Engelska och setswana (officiella).
Historia: Tidigare brittiskt protektorat (Bechuanaland). Självtändigt sedan 1966.
Geografi: Stort inland med cirka 70 % av ytan täckt av Kalahariöknen.
Religion: Majoriteten är kristna, men traditionell religion förekommer.

Namibia

Huvudstad: Windhoek
Befolkning: Cirka 3 miljoner invånare
Språk: Engelska (officiellt), samt flera inhemska språk.
Historia: Tidigare tysk koloni (1884–1915), därefter administrerat av Sydafrika. Självtändigt sedan 1990.
Geografi: Ett av världens mest glesbefolkade länder med stora ökenområden som Namib- och Kalahariökarna.
Religion: Majoriteten är kristna, men traditionell religion förekommer.

Representanter för läsarna får gå igenom och ge feedback på textstycken. Förstår man vad som menas? Är det rätt ord? Låter det naturligt på mbukushu?

En bibel på teckenspråk som når de onådda

Zimbabwe

I Zimbabwe lever tusentals döva utan tillgång till Bibeln på sitt eget språk. Nu arbetar ett engagerat översättningsteam för att ändra på det.

– Många i dövsamhället har aldrig förstått Bibelns berättelser. När vi visar teckenfilmerna ser vi tårar, säger Sheilla Chamburuka, översättningsdirektor på Zimbabwes bibelsällskap.

TEXT: LOTTA RING FOTO: ABUKAKAR ISA, GWINYAI NDEMBERA, TATENDA MAPIGOT

HELA BIBELN FINNS på över sjuhundra språk – men hur ser det ut för dem som inte använder ett skrivet språk? I Zimbabwe finns ännu ingen bibelutgåva på det nationella teckenspråket.

Det enda land som faktiskt har hela Bibeln översatt till teckenspråk är USA. Det betyder att en stor grupp människor står utanför Bibelns värld.

– Den döva gemenskapen i Zimbabwe är en av de minst nådda med evangeliet. Bibeln har helt enkelt inte funnits i en form de kunnat ta till sig, säger Sheilla Chamburuka, ansvarig för bibelöversättning på bibelsällskapet i Harare.

Bibelprojektet startade 2022 och arbetet bygger på visionen att alla ska få tillgång till Guds ord på sitt hjärtas språk – oavsett funktionsförmåga.

EFTERSOM TECKENSPRÅK måste ses, filmas varje berättelse. Arbetet följer en kronologisk metod, där översättarna utgår från Bibelns berättelser i tidsordning, för att skapa förståelse och sammanhang.

– Det är ett noggrant arbete. Först läser vi och pratar igenom berättelsen. Sedan ritar vi upp den i storyboardformat. När alla förstår innehållet gör vi ett första videoutkast, berättar Sheilla.

Filmerna testas sedan i workshoppar där döva från olika församlingar tittar på dem och ger respons. Två gånger om året görs större granskningar av dövggrupper i så kallade *Community review workshops*.

– När vi nyligen visade passionsberättelsen om Jesus lidande och död var det många som grät. Flera sa att de för första gången förstod vad Jesus har gjort för oss.

Teamet bakom översättningen består av sex personer: tre döva översättare, en redaktör, en översättningskonsult och en tolk. Dessutom finns en projektledare som sköter rapportering, planering och kontakten med finansierare. Arbetet sker i nära samverkan med dövsamhället och i samarbete med en ny kyrka för döva.

Förutom tecken är minspelet viktigt när Sheilla Chamburuka talar med döva kollegor.

– Kyrkan för döva i Harare invigdes i maj 2024 och är den första i sitt slag i landet. Här leds gudstjänsterna av döva och teckenspråk är det självklara språket, berättar Sheilla.

ZIMBABWE DEAF FELLOWSHIP kallas församlingen som startade den 7 maj 2024 genom ett samarbete mellan bibelsällskapet i Zimbabwe och SIL International och Wycliffe Global.

Det är den första kyrkan i Zimbabwe som leds av döva. Lanseringen hölls i samarbete med United Methodist Church och inkluderade predikan av pastor Mary Zenda, den första döva pastorn i landet. Evenemanget innehöll även

Ge Bibeln vidare!

Swish 900 62 63
Bg 900-6263

Workshop pågår. Hur ska arbetet med Bibeln på teckenspråk gå framåt? Vad mer kan vi göra för dövgemenskapen? Vad är viktigast för dem som inte kan höra, och kanske inte heller läsa?

presentationer av bibelöversättningar till teckenspråk, sånger, drama och vittnesmål från döva församlingsmedlemmar. Syftet med Zimbabwe Deaf Fellowship är att skapa en inkluderande, andlig gemenskap där döva kan delta fullt ut i gudstjänster och bibelstudier på sitt eget språk.

MÅLET FÖR ÖVERSÄTTARTEAMET är att ha 30 bibelberättelser färdiga till 2030. Just nu pågår arbetet med berättelser från Första Moseboken och passionsnarrativet från evangelierna. I framtiden vill teamet gå vidare till att översätta Bibeln vers för vers – och även starta ett nytt projekt: traumahealing på teckenspråk.

TROTS DRIVKRAFT OCH tydliga mål finns det stora utmaningar. Den främsta är bristen på långsiktig finansiering.

– Vi behöver stöd för att kunna betala löner, köpa in teknik, ordna workshoppar och hålla kontakt med dövsamhället. Utan givare kan vi inte fortsätta i samma takt, säger Sheilla.

Men hoppet är starkt, och responsen från döva deltagare ger kraft att fortsätta.

– Jag jobbar med det här för att hjälpa döva att förstå Bibeln. När vi är med om att någon för första gången får erfara Guds ord, då vet vi varför det här är värt allt slit.

Zimbabwes huvudstad heter Harare.

FAKTA:

Zimbabwe och teckenspråksprojektet
Huvudstad: Harare

Befolkning: Cirka 16 miljoner invånare

Språk: 16 officiella språk, inklusive engelska, shona och ndebele. Teckenspråk blev officiellt språk i konstitutionen 2013.

Historia: Tidigare brittisk koloni (känd som Rhodesia). Självtändigt sedan 1980.

Geografi: Inlandsstat i södra Afrika, belägen mellan floderna Zambezi och Limpopo.

Religion: Majoriteten (85 %) är kristna, främst protestanter och katoliker, men traditionell religion förekommer.

Projektstart: 2022

Mål: 30 berättelser till 2030 – därefter vers-för-vers-översättning.

Arbetsätt: Översättning genom video och "community-review" med döva från olika delar av landet.

Bibeln bortom begränsningar

Hur når man människor som inte läser böcker – eller som inte hör? I Egypten satsar Bibelsällskapet på digitala lösningar för att göra Bibeln tillgänglig för alla, oavsett funktionsförmåga eller teknisk vana. Med hjälp av filmer, appar, ljudberättelser och teckenspråk vill de ge människor en chans att möta Guds ord på sitt eget språk – där de befinner sig.

TEXT: LOTTA RING FOTO: NASSIM WAHBA, JOSEPH SAMIR

I EGYPTEN PÅGÅR ett banbrytande arbete med att göra Bibeln tillgänglig för alla – oavsett språk, ålder eller funktionsnedsättningar. Bibelsällskapet satsar nu stort på digitala resurser som når både unga och gamla, både hörande och döva. Allt för att fler ska få möjlighet att möta Bibelns budskap på sitt eget språk – även teckenspråk.

Många i Egypten saknar fortfarande tillgång till Bibeln i ett format de verkligen kan ta till sig. Det vill vi ändra på, säger Joseph Samir, digitalt produktionsansvarig vid bibelsällskapet i Egypten.

Tänk dig att aldrig ha hört en berättelse om Jesus med egna öron – men att få se den, uttryckt genom tecken, mimik och rörelse. För döva i Egypten börjar detta nu bli verklighet. Sedan 2023 publicerar bibelsällskapet bibelberättelser på teckenspråk på sociala medier. Först ut var Markusevangeliet – och gensvaret lät inte vänta på sig, berättar Joseph.

Responsten har varit fantastisk! Döva från olika delar av landet har hört av sig och uttryckt sin glädje. Många säger att det är första gången de verkligen förstår Bibeln.

SATSNINGEN ÄR EN DEL av ett större initiativ som kallas *Bible Beyond Boundaries*. Syftet är att riva hinder – vare sig det

Det är alltid skönt att få guidning i den digitala djungeln när man vill hitta rätt bibelverktyg.

handlar om språk, teknik eller funktionsvariationer – och göra Bibeln tillgänglig på alla tänkbara sätt.

Det handlar om att möta människor där de är, med de språk och verktyg de faktiskt använder i vardagen. Vi kan inte räkna med att unga vänder sig till en bok – för många är mobilen deras enda kanal. Därför måste också Bibeln finnas där, säger Joseph.

PROJEKTET OMFATTAR film, ljud, appar och interaktiva resurser. I appen *KalamakNoory* får ungdomar dagliga bibelquiz med priser, medan *Everyday Bible*, *Bible in One Year* och *Bible Radio* erbjuder läsning, lyssning och reflektionsstöd för alla åldrar. Genom plattformen *Digital Bible Resources Hub* kan varje bibelord kopplas till ljudklipp, bilder, kartor, ordförklaringar och videor – en digital skattkammare av biblisk fördjupning. Vi vill skapa engagemang. När en användare klickar på ett ord i Bibeln ska hon direkt kunna få tillgång till all tillgänglig information: förklaringar, kartor, ljud, barnbilder och mer, säger Joseph. Det är ett sätt att göra Guds ord levande.

DET ÄR LÄTT ATT FÖRSTÅ att arbetet innebär en hel del utmaningar. Att underhålla och vidareutveckla de digitala verk-

FAKTA:

Egypten

Huvudstad: Kairo

Befolkning: Cirka 110 miljoner invånare.
Språk: Arabiska (klassisk och egyptisk dialekt).

Historia: En av världens äldsta civilisationer. Kristendomen kom tidigt till Egypten, men landet är sedan 600-talet ett muslimskt dominerat samhälle.
Geografi: Långsmalt land i Nordafrika, med Nilen som livsnerv genom ökenlandskapet.

Religion: Omkring 90 % muslimer och 10 % kristna, främst kopter.

Läskunnighet: Runt 73 % av den vuxna befolkningen kan läsa och skriva – vilket gör ljud- och bildbaserade resurser särskilt viktiga.

tygen kräver både teknisk kompetens och ekonomiska resurser, dessutom en hel del arbetstid. Samtidigt är konkurrensen om människors uppmärksamhet större än någonsin.

Det är enkelt att tappa bort sig i det digitala bruset. Vi måste hela tiden skapa innehåll som är relevant, lättillgängligt och håller hög kvalitet. Det kräver både uthållighet och stöd utifrån, säger Joseph.

SAMTIDIGT ÄR drivkraften hos arbetslaget tydlig, och särskilt hos Joseph.

Jag gör det här för att jag tror på Bibelns kraft att förändra liv. När vi når människor på ett sätt de kan förstå – särskilt de som aldrig haft tillgång till Guds ord tidigare – då vet jag att vårt arbete gör skillnad, säger han.

Med stöd från bibelvänner runt om i världen hoppas teamet kunna fortsätta att utveckla fler filmer på teckenspråk, utöka apparna och producera mer material för både barn och vuxna.

Vi är så tacksamma för att ni i Sverige står med oss, säger Joseph. Tillsammans kan vi hjälpa fler att upptäcka Bibelns budskap på språk och i den form de verkligen förstår.

EFTERSOM JAG SJÄLV arbetar med både kommunikation och insamling för Svenska Bibelsällskapet ser jag vilka omfattande insatser som det egyptiska bibelsällskapet

Det egyptiska bibelsällskapet marknadsför sina digitala lösningar på mässor och konferenser. Intresset är stort och många blir förvånade över hur mycket bibelinspiration som finns tillgänglig.

Om du är nyfiken på några av de arabiska apparna som nämns i artikeln kan du skanna QR-koderna nedan med din mobil:

Everyday Bible App
BSE.to/Bible

KalamakNoory App
BSE.to/kalamakNoory

Bibelquiz för unga

Bible Radio App
BSE.to/Radio

Bible in One Year App
BSE.to/1Year.

gör och drömmer om att göra. Glädjande nog utbyter världens bibelsällskap arbetsmetoder och idéer, och stödjer vi arbetet i Egypten kan de, förutom att ge Bibeln till sina landsmän, dessutom hjälpa andra bibelsällskap att hitta nya vägar att nå fram till nya bibelbrukare. Inte minst bland arabisktalande och teckenspråkstalande. Tillsammans med dig delar vi Bibeln vidare. Det är gott.

Pojkarna får lära sig hur de laddar ned appen med bibeltävlingar.

Läskunnighet föder längtan efter Bibeln

Bibelsällskapens uppdrag att göra Bibeln tillgänglig behöver ske på flera sätt. Att översätta Bibeln är grundläggande. Men hur tillgänglig är Bibeln på ett språk om befolkningen inte kan läsa? Sedan 2020 stöttar Svenska Bibelsällskapet Ghanas Bibelsällskap i deras arbete med ett läs- och skrivprojekt för de esahie- och gurenetalande i landet. I november 2021 fick de gurenetalande sin nya översättning av Nya testamentet. Men längtan efter att få hela Bibeln på sitt språk är stor. Arbetet är igång men går långsamt på grund av bristande finansiering.

TEXT OCH BILD: SOFIE HARGEMARK, PROJEKTKONSULENT

VARKEN GURENE eller esahie är språk som används i de kommunala skolorna. Undervisningen sker istället oftast på engelska eller twi, vilket skapar svårigheter för många barn som inte har dessa språk som modersmål.

Susana Naabil är 15 år och går i en engelskspråkig skola på dagarna. På kvällarna lär hon sig att läsa och skriva på gurene. Något som hjälper henne mycket i den kommunala skolan.

– Nu kan jag överföra det jag har lärt mig på gurene till undervisningen i skolan. Det hjälper mig att förstå den bättre.

Det är lätt att se stoltheten och glädjen över att kunna läsa och skriva, inte minst över att kunna läsa Nya testamentet på sitt modersmål. Susana berättar också om hur hennes kunskaper har gett andra ringar på vattnet.

– Hemma började jag undervisa min mamma i att läsa och skriva. Nu förstår hon betydelsen av det och deltar också i kursen, berättar hon.

UNDER PROJEKTETS gång har läs- och skrivkunnigheten hos de vuxna gurene-

talande ökat från 20 till 25 procent. Många vittnar, precis som Susana, om glädjen över att äntligen kunna läsa Nya testamentet på sitt eget språk. I och med de nyvunna kunskaperna kommer automatiskt en stolthet och både självkänsla och självförtroende ökar. Människor som innan har känt skam, tar numera sig an uppgifter, till och med ledarskap, i sina församlingar och samhällen, tack vare projektet.

Men med läskunnigheten ökar behovet av att få hela Bibeln översatt till gurene. Något som Sylvanus Apurika, som leder översättningsteamet, kan vittna om:

– Pastorer och församlingsmedlemmar besöker ofta kontoret för att fråga om när den fullständiga Bibeln kommer att vara klar. Det återspeglar deras förväntan och glädje över möjligheten att få hela skriften på gurene.

Han berättar även att många har delat med sig av vittnesbörd om hur Nya testamentet på gurene har påverkat deras liv och berikat deras kyrkor. Berättelser som berör honom starkt. Arbetet har även påverkat honom på ett personligt plan:

– Det har fördjupat min förståelse av

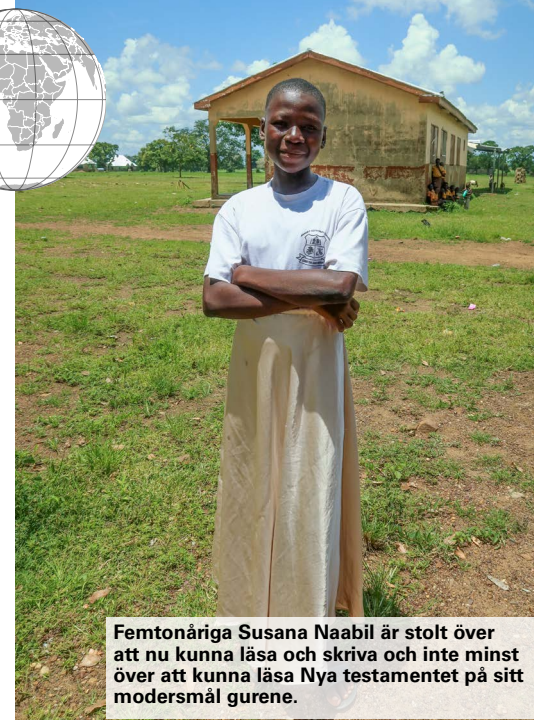
Skriften, vilket har haft ett positivt inflytande både på min förkunnselse och i mitt personliga liv.

Teamet består av tre personer, förutom han själv har han kollegorna Joseph Akolgo och Samuel Amoa vid sin sida. De har alla gedigen utbildning i lingvistik och bibelöversättning. Bland annat ett treårigt utbildningsprogram i Kenya.

– Även om vi alla har studerat lingvistik skiljer sig våra specialområden åt, såsom syntax, semantik och fonetik, och denna mångfald av expertis förbättrar i hög grad vårt samarbete och den övergripande kvaliteten på vårt översättningsarbete.

Efter att ett utkast är klart går teamet igenom det tillsammans för att harmonisera språket. För närvarande har harmoniseringen av Ordspråksboken just färdigställts. Nu arbetar Sylvanus med översättningen av Jesajas bok, Samuel arbetar med Hesekiel och Josef jobbar med Hoseas bok. Men bristen på finanser gör att det går långsamt.

– Bidraget från Sverige har stor betydelse för projektet och det kommer att leda till att gurenebibeln kan bli klar fortare. Tack!

Femtonåriga Susana Naabil är stolt över att nu kunna läsa och skriva och inte minst över att kunna läsa Nya testamentet på sitt modersmål gurene.

Språk och stil i en ny bibel

Vad har den trojanska hästen med bibelöversättning att göra? Det undrade säkert en och annan deltagare i den senaste översättningskonferensen. En av föredragshållarna var Eric Cullhed som talade över ämnet: **Att översätta antika känslor – mot bakgrund av antika ideologier och sedvänjor.** Genom att använda exempel från beskrivningen av det trojanska kriget tydliggjordes det att det inte alltid är enkelt att översätta känslor från en annan tid och en annorlunda kontext.

TEXT: ANDERS GÖRANZON, GENERALSEKRETERARE BIBELSÄLLSKAPET

DET VAR 3–4 februari som knappt femtio personer möttes på *Tolk- och översättarinstitutet*, TÖI, vid Institutionen för svenska och flerspråkighet på Stockholms universitet. Temat på konferensen var *Språk och stil i en ny bibel* så det fanns en tanke varför konferensen ägde rum just där.

Deltagarna fick inledningsvis lyssna till Nils Håkanson som talade om *Översättningsnormer de senaste hundra åren*. Han har skrivit boken *Dolda gudar. En bok om allt som inte går förlorat i en översättning* som blev belönad med Augustpriset 2021 i kategorin Årets fackbok. Det var uppmuntrande att höra honom säga att översättning är möjligt. Han berättade också om att översättningsvetenskap under senare år blivit en egen vetenskaplig disciplin.

HENRIK WILLIAMS är en av Svenska kyrkans representanter i Bibelsällskapets huvudmannaråd. Men han är också runolog och professor i nordiska språk vid Uppsala universitet. Temat för hans föreläsning var *Från de fåvitska jungfrurna till Flickorna som inte tänkte sig för – Betydelseförskjutningar mellan gammal och ny bibelsvenska?.* Bland annat handlade anförandet om vad som faktiskt menas med ”nutida språk” – en formulering som ingår i en av översättningsprinciperna för NT 2026.

EN ANNAN översättningsprincip i arbetet med NT 2026 handlar om inkluderande språk. Detta talade Aili Lundmark om. Aili är en av stilisterna i redaktionskommittén för NT 2026. Till att börja med konstaterade hon att krångligt språk inte är inklu-

derande. Det handlar alltså ytterst om att en bibelöversättning, så långt det går, inte ska exkludera någon. I arbetet med NT 2026 handlar denna princip oftast – men inte alltid – om genus.

Den andra stilisten i redaktionskommittén, Alva Dahl, pratade om historiskt presens. Det förekommer exempelvis hos evangelisten Johannes. Historiskt presens används i nytestamentlig grekiska som ett sätt att levandegöra en beskrivning av något som ägt rum. Översättarna har på prov låtit detta synas i det fjärde kapitlet i Johannesevangeliet. Fortfarande är det inte beslutat om det blir på detta sätt i NT 2026. Se exempel på skillnader till följd av de två olika översättningsprinciperna i rutan till höger.

GEONOM FÖRFATTAREN Vibeke Olsens föreläsning togs deltagarna med på en spännande resa genom kyrkans historia och inte minst relaterades vardagsspråket i Bibeln till 1800-talets väckelserörelser i vårt eget land.

Konferensen gav många tankeväckande insikter. Översättning är ett större ämne och den som vill översätta Bibeln har mycket att lära från andra översättare. Även från den som översätter berättelsen om den trojanska hästen.

Flera av föreläsningarna finns att ta del av på Bibelsällskapets Youtubekanal.

Bibelsällskapets Anders Göranson och Mikael Winninge under översättningskonferensen på Stockholms universitet i februari.

Historiskt presens

Joh 4:6–9a

NT 2026 – preliminär översättning

Där låg Jakobs källa. Jesus var trött av vandringen och satte sig vid källan. Det var omkring sjätte timmen. En samarisk kvinna kommer för att hämta vatten. Jesus säger till henne: »Ge mig något att dricka.« (Hans lärjungar hade gått i väg till staden för att köpa mat.) Då säger den samariska kvinnan till honom: »Hur kan du som är jude be mig, en samarisk kvinna, om något att dricka?« .

Bibel 2000

Där fanns Jakobs källa. Jesus, som var trött efter vandringen, satte sig ner vid källan. Det var mitt på dagen. En samarisk kvinna kom för att hämta vatten. Jesus sade till henne: »Ge mig något att dricka.« Lärjungarna hade nämligen gått bort till staden för att köpa mat. Samariskan sade: »Hur kan du, som är jude, be mig om vatten? Jag är ju en samarisk kvinna.«

Inkluderande språk

Exempel 1: 1 Joh 2:15

NT 2026 – preliminär översättning

Den som älskar världen har inte Faderns kärlek i sig.

Bibel 2000

Om någon älskar världen finns inte Faderns kärlek i honom.

Exempel 2: Fil 3:1

NT 2026 – preliminär översättning

Alltså, mina bröder och systrar, gläd er i Herren.

Bibel 2000

Alltså, mina bröder, gläd er i Herren.

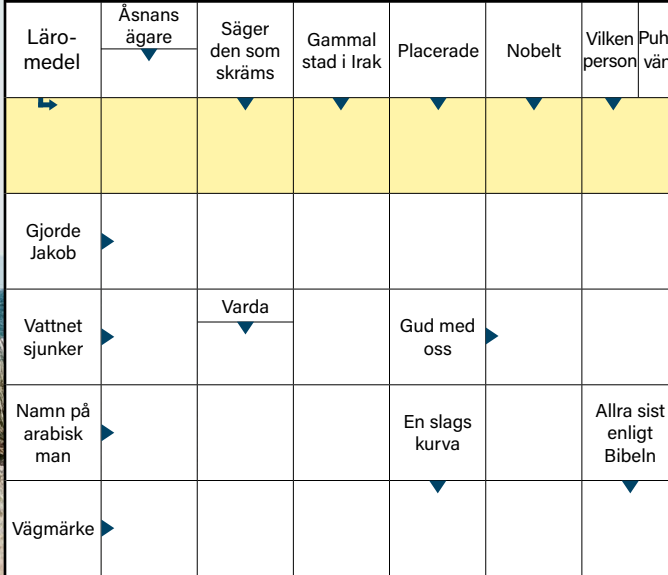

Sylvanus Apurika arbetar för närvarande med översättningen av Jesajas bok. Runt hörnet sitter Samuel Amoa som jobbar med översättningen av Hesekiel.

Joseph Akolgo, Sylvanus Apurika och Samuel Amoa utgör teamet som översatte Nya testamentet till gurene och som nu jobbar med att färdigställa Gamla testamentet.

18 BIBEL / NUMMER 2 2025

Korsordskonstruktör: Anders Göransson. Bilder: Marten Björk, Markus Spiske

Meil

BILD: BIBELSÄLLSKAPET I KUBA

NUMMER 2 2025 / BIBEL 19

Bibelundervisning som förenar utbildning med underhållning

Läromedlet Bibeläventyret har funnits sedan år 2000, men har nyligen fått ökad uppmärksamhet genom inslaget i Lilla Aktuellt. Detta kan ha bidragit till att fler föräldrar, lärare och barn fått upp ögonen för Bibeläventyret. Bibeläventyret förmedlar bibliska berättelser för barn på ett modernt och engagerande sätt, i den ordinarie undervisningen på mellanstadiet.

– I en tid då många barn inte längre växer upp med Bibelns berättelser som tidigare generationer, verkar Bibeläventyret fylla ett tomrum, säger Bibeläventyrets nationella ledare Andreas Hultsten.

TEXT: SOFIA SPRINGARE FOTO: OLOF BRANDT

BIBELÄVENTYRETS kreativa format har utvecklats som en serie interaktiva upplevelser, där barn får en chans att utforska Bibelns berättelser på ett lekfullt sätt med många sinnen. De får navigera genom Bibeln genom att till exempel spela teater, sjunga, rappa, se trolleritrick, höra högläsning, smaka på godsaker, lära sig minnesramsor, öppna askar, Bibelböcker, med olika ledtrådar till böckernas innehåll, och så vidare. Syftet är att göra Bibeln mer tillgänglig och lättförståelig för en yngre publik, samtidigt som den bibliska texten och dess budskap respekteras och bevaras.

– Allt detta i enlighet med läroplanen och helt icke-konfessionellt, påpekar Andreas.

I INSLAGET I Lilla Aktuellt framgick det tydligt att Bibeläventyret strävar efter att förena utbildning och underhållning. Barnen får lära sig om viktiga bibliska figurer som Moses, Rut, David, Jesus och andra centrala gestalter genom spel och interaktiva scenarion. Istället för att bara läsa eller lyssna på berättelser, får barnen agera. På

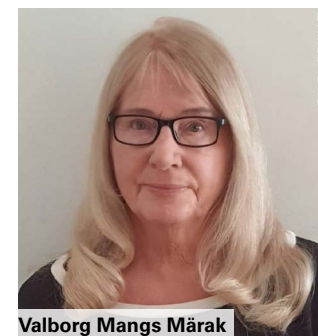
så sätt engagerar de sig mer och kan reflektera över de moraliska och etiska frågorna som uppkommer i berättelserna, vilket skapar en dynamisk lärandeupplevelse. Det är tydligt att Bibeläventyret vill nå en balans mellan respekt för tradition och förståelse för hur barn har det i dag.

– **BIBELÄVENTYRET HAR** också en annan fördel, berättar Andreas. Det öppnar för en bredare diskussion om religion och livsfrågor. Det skapar en plattform för samtal i klassen, där läraren leder diskussionen med Bibeläventyret som en gemensam referens. På så vis får eleverna möjlighet att reflektera kring de universella teman som Bibeln behandlar och som är relevanta i dagens samhälle.

BIBELÄVENTYRET ÄR ett värdefullt verktyg i ett samhälle där religion och andlighet ofta hamnar i bakgrunden. Barnen får närma sig en av världens mest inflytelserika böcker på ett spännande och innovativt sätt. Bibeläventyret kombinerar gammal tradition med nya grepp, utan tvekan en

satsning som har potential att nå en ny generation och öppna dörren till ett bredare intresse för de bibliska berättelserna och deras betydelse i vår tid.

Vill du se inslaget? Gå in på tinyurl.se/bvm eller skanna QR-koden nedan. Inslaget börjar 10 minuter in i programmet.

Vad är din bakgrund och vad fick dig att anta uppdraget?

– Med min bakgrund som organist i samiskt språkområde och med stort intresse för samiska språk, främst lulesamiskan, såg jag det som den ultimata drömmen och utmaningen när jag blev tillfrågad. Jag har medverkat som översättare i olika kyrkliga bokprojekt under senare år, bland annat *Sámi Sálbmagirji*, den första nordsamiska psalmboken i Sverige, 2020 och Kyrkohandboken för Svenska kyrkan, 2017.

Vad ser du för utmaningar och glädjeämnen i arbetet?

– Arbetet med att översätta bibeltexter är något jag känner stor respekt och ödmjukhet inför. Det är extremt tålamods- och tidskrävande, oändliga aspekter att ta ställning till, lägg därtill stora textmassor som ska hållas ihop rent stilistiskt. Att kunna få vara till nytta för språket, både som enskild över-

Hallå där! Svenska Bibelsällskapet arbetar med att översätta Bibeln till flera minoritetsspråk. Ett av språken är lulesamiska. Tidningen BIBEL har ställt några frågor till Valborg Mangs Märak som arbetar med översättningen.

sättare och som en del i gruppen, känns nog som det största glädjeämnet. Att tillsammans lösa problem med tolkningar, termfrågor och nyordsbildningar, språkliga normeringar med mera vid gemensamma möten är inspirerande och lärorikt.

Hur har arbetet tagits emot av den lulesamiska befolkningen?

– Än så länge finns bara Psaltaren publicerad i en provutgåva, men arbetet följs med stort intresse.

Vad tror du att översättningen kommer ha för påverkan på den lulesamiska kulturen och språket?

– Lulesamiskan är ett litet och gravt hotat språk, en bibelöversättning kommer att få stort värde som referenslitteratur, en kunskapskälla och ett språkligt rättesnöre. Språket är den främsta kulturbäraren, att stärka språket är att stärka kulturen.

Materialtips

RÄKNA STJÄRNORNA
Innehåller några av Bibelns mest kända och citerade texter med enkla teckningar för färgläggning. 10:-/st (gratis för stödförsamlingar).

HITTA RÄTT I BIBELN
Miniguide som hjälper läsaren att hitta i Bibeln. Gratis.

Vi har även gratis bibelmaterial för församlingar. Ring 018-18 63 30 för tips.

Utan avbrott besöker Anatoliy Raychynets och hans team soldaterna vid frontlinjen i Ukraina.

Bibelbesöken vid frontlinjen fortsätter

Påskhelgen i Ukraina var inte en ledig helg för bibelsällskapet i landet. Vice generalsekreterare Anatoliy Raychynets åkte tillsammans med sitt team av ideella präster och pastorer till fronten för att stötta soldaterna med förnödenheter, bön och biblar. Under annandagen besökte de infanteriet. Men två dagar efteråt fick de veta att platsen de hade besökt hade träffats av en raketprojektil, vilket ledde till att många av soldaterna, som de just hade firat Kristus uppståndelse med, hade dödats och skadats. Men mitt i smärtan finns också tacksamhet över att ha fått delat med sig av den dyrbaraste gåvan – Guds ord.

– Vi är så välsignade som har så många av er som ber för oss. Vi ser och bevitnar Guds mirakel och hans beskydd. Under denna påskvecka har vi vid fronten delat ut 25 000 biblar till våra soldater – våra försvarare. Vänner, vi behöver er! berättar Anatoliy.

Så fortsatt be för Ukrainas bibelsällskap och befolkning!

Jag önskar information eller material:

- ☐ Jag vill bli stödmedlem i Bibelsällskapet för
 - ☐ 200:- per år, eller ☐ 1 500:-, livslångt medlemskap
- ☐ Jag önskar läsplanen *Bibelläsning & Bön 2025*
- ☐ Jag vill få tidningen BIBEL 4 ggr/år
- ☐ Jag vill bli fast givare varje månad via autogiro
- ☐ Jag beställer folder om Bibeläventyret, antal: _____
- ☐ Jag önskar beställningsblad för gåvogram Högtid/Minne
- ☐ Jag önskar information kring att skriva testamente
- ☐ Jag beställer gratishäftet *Räkna stjärnorna* med 15 kända bibeltexter
- ☐ Jag beställer *Hitta rätt i Bibeln*, en hittlista med verstips
- ☐ Jag är intresserad att bli KNT-prenumerant och få kommande volymer till rabatterat pris i brevlådan.

Klipp ur och sänd talongen till:
Bibelsällskapet, Bangårdsgatan 4A, 753 20 Uppsala

Namn _____

Adress _____

Postnr. _____ Ort _____

Tel. _____ Mobil _____

Mejl _____

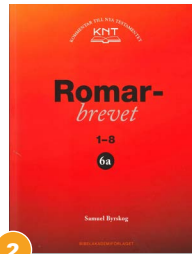
Här kan du beställa information och material från Bibelbutiken.se

Kommentar till Nya testamentet 6b – Romarbrevet II

KNT är en svensk kommentarserie, som vill vara ett hjälpmedel för bibelläsare. Serien vänder sig till alla som på allvar vill arbeta med de bibliska texterna. Författare: Samuel Byrskog
Härpärm 245 x 185 mm
Pris: 449 kr
Artikelnr: 3060

Du vet väl om att du kan prenumerera på KNT? Du får då de kommande volymerna till rabatterat pris, rätt ner i brevlådan! Använd talongen på sidan 21 eller kontakuppgifterna nedan.

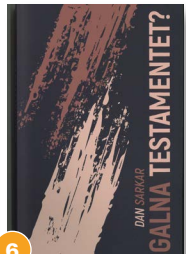
KNT 6a
– Romarbrevet I
Samuel Byrskogs första del i kommentaren om Romarbrevet. Mjukpärm 235 x 178 mm
Pris: 449 kr
Artikelnr: 2868

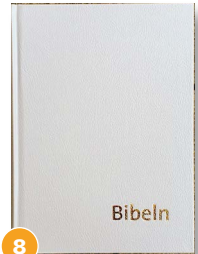
Skapandebibeln
Läs – rita – skriv!
Bibel 2000 med extra breda marginaler.
Pris: 599 kr
Artikelnr: 3000
Överstrykningspennor
Pris: 99 kr
Artikelnr: 3001

En rät och en avig
Med humor och värme beskriver Sussie Kärllin glädjen och vedermödorna i att sticka och knyter detta till funderingar om vår relation till Gud.
Pris: 159 kr
Artikelnr: 2964

Galna testamentet?
En uppbygglig och apologetisk bibelundervisande bok där Dan Sarkar gräver djupt i mycket av det svåraste i GT, och upptäcker Jesus där.
Pris: 259 kr
Artikelnr: 3046

Vigselbibel
Vacker bibel med familjekrönika som lämpar sig väl som vigselgåva. Konstskinn. Bibel 2000. Format: 14 x 20 cm
Pris: 349 kr
Artikelnr: 2975

Välsignelsesmycke inklusive ask
Kopia av en silverrulle med välsignelsen. 23 x 10 mm i äkta silver, kedjan är 450 mm i nysilver.
Pris: 549 kr
Artikelnr: 861

BIBEL BUTIKEN

Apostlaspelet
»Följ mig!« Med de orden förvandlade Jesus många människors liv genom att kalla dem till lärjungar. Nu är det din tur att få uppleva hur det kändes att kalla apostlar! Apostlaspelet är ett fartfyllt spel och för att vinna krävs både strategiskt tänkande och lite tur. Lämpligt för spelare som är åtta år och uppåt.
Pris: 249 kr
Artikelnr: 2251

Se hela vårt sortiment på www.bibelbutiken.se butik@bibeln.se 018-18 63 30

Ja tack, jag beställer följande:

- 1 ____ KNT 6b – Rom 9–16
2 ____ KNT 6a – Rom 1–8
3 ____ Skapandebibeln
4 ____ Överstrykningspennor
5 ____ En rät, en avig
6 ____ Galna testamentet?
7 ____ Apostlaspelet
8 ____ Vigselbibel
9 ____ Välsignelsesmycke

Jag vill bidra till bibelarbetet med en gåva
☐ 50 kronor ☐ Valfritt belopp _____

Klipp ur och sänd talongen till:
Bibelsällskapet, Bangårdsgatan 4 A, 753 20 Uppsala

Namn _____
Adress _____
Postnr _____ Ort _____
Mobil _____
Mejl _____

Fraktkostnad och expeditonsavgift 69 kr tillkommer. Reservation för slutförsäljning. Talongen giltig till 2025-08-30.
Du kan även beställa på www.bibelbutiken.se eller ringa 018-18 63 30

Bibeln
– efterfrågad trots ett orosmoment i migrationsverkets förvar

I FEBRUARI fick Bibelbutiken en stor beställning av biblar på en rad olika språk. Det rörde sig om 48 biblar på nio olika språk. Den som lagt beställningen var diakon Elisabeth Holm i Helgesta-Hyltinge församling. Hon besöker ofta migrationsverkets förvar i Flen. Där finns framför allt män som väntar på utvisning. Vid sina besök har Elisabeth ofta med sig biblar och tanken är att de ska finnas kvar på förvaret. Dock följer biblarna ofta med när mannen utvisas. Det tycker Elisabeth är i sin ordning. Det är viktigt att Bibeln sprids, säger hon.

– Bibeln behöver vara på peten.
När Elisabeth besöker förvaret är det absolut viktigaste att vara medmänniska. Det handlar till en liten del om vilken trostillhörighet mannen har. Men i detta – att vara människa – kommer tron upp.
– Jag möter all världens religioner. Det är spännande!
Elisabeth för samtal om tron med personer som förlorat allt och ofta är rädda för att bli tillbakaskickade.
– När det bränner till så kommer frågorna om Bibeln upp.
Ofta har människor haft en

bibel i sitt hem som följt med i flykten, men under resans gång förlorar många stora delar av sina tillhörigheter och så har även bibeln gått förlorad.

Det är inte helt okomplicerat att ha en bibel på förvaret. Personen kanske delar rum med någon som har samsyn med den som förföljt en i hemlandet.

– Bibeln är ett orosmoment, berättar Elisabeth.

För att möta männen på förvaret behövs det väldigt mycket kunskap. Hon har ofta biblar med sig, men behöver alltid checka av och se hur läget är. Bibeln delas ut i samarbete med personalen och generellt är det sällan som det går att lämna en bibel. Men ibland kan någon ha ställt en förfrågan. Då inleds en process och så småningom kan hon räcka över en bibel på ett språk som personen önskat.

Ibland kan det verka som om Elisabeth nekar personer att få en bibel. Det är när det är fara för den människans liv där och då.

– Då gäller det att avvakta. Kanske behöver personen byta avdelning innan han får en bibel. Eller så hinner kanske personen utvisas, berättar Elisabeth.

Det här är Svenska Bibelsällskapet: Svenska Bibelsällskapet uppdrag är att göra Bibeln översatt, känd, spridd och använd i Sverige och internationellt.

Visionen är att ständigt öppna nya möjligheter till möten mellan människor och Bibeln. Att översätta och sprida Bibeln och hjälpa människor i olika livssituationer och sammanhang att ta del av Bibelns texter ingår därför i målsättningen för arbetet.

Vi är en ekumenisk ideell förening som leds av en styrelse och ett huvudmannaråd. Huvudmannarådet består av representanter för kyrkor och samfund i

Sverige, Vitterhetsakademien och Ekumeniska rådet i Finland.

Svenska Bibelsällskapet är en del av en världsvid gemenskap av cirka 150 självständiga, nationella bibelsällskap förenade i United Bible Societies (UBS). Via UBS stödjer vi med hjälp av våra givare en rad internationella projekt som kretsar kring bibelöversättning, bibelspridning, mission och humanitära insatser. Vi drivs med hjälp av gåvor och har 90-konto.

90 KONTO SVENSK INSAMLINGS KONTROLL

BIBEL SÄLLSKAPET

Kalender

19–22 maj
Instruktörskurs för Bibeläventyret, Gamla testamentet. Hjälmargården, Vingåker.
Se: bibeläventyret.se

25 maj
Invigning av Bibelutställning. Ockelbo, Svenska kyrkan. Anders Göransson medverkar.

14 juni
Adventistsamfundets konferens. Rimbo. Anders Göransson medverkar.

17–18 juni
Möte med generalsekreterare inom UBS. Baltikum och Norden. Litauen. Anders Göransson medverkar.

18–24 augusti
Ekumeniska veckan. Stockholm. Ekumeniskt, Anders Göransson medverkar.

Kaffe med dopp och djupdykning i Nya testamentet

Klockan närmar sig tio och de flesta deltagarna i det som skämtsamt kallas "Ofvandahlsakademien" har hämtat sitt kaffe och tillugg. Det råder en trivsamt stämning runt de fyra små borden, som ställts i en rad för att underlätta samtalet.

TEXT OCH BILD: ANDERS GÖRANZON

TIDNINGEN BIBEL ÄR på besök så dagens träff inleds med en presentationsrunda. Runt bordet finns sju personer och det är allt från studenter till professorer. Bengt verkar vara den som har varit med längst. Kanske närmare 30 år. Från början läste gruppen bibeltexter på hebreiska. Sedan tio år tillbaka är det Nya testamentet på grekiska som gäller. Alla behärskar detta språk – i olika utsträckning. Samtalet leds av Lennart som varit bibelöversättare och lärare i Asien under decennier. Han och Gunilla var studiekamrater på 1960-talet. Då läste de sanskrit. Gunilla blev senare professor i indologi, med sanskrit som inriktning. Det finns en till Gunilla. Hon är också professor men i medicin. Intresset för Bibeln väcktes under barndomen i prästgården i Småland. Erik är präst och läste grekiska på 1970-talet. Under många år samlade hans Nya testamente på grekiska damm. Men nu tar han igen detta med råge. Daniel studerar nytestamentlig exegetik vid Uppsala universitet och skriver just nu på sin C-uppsats. Kerstin läste grekiska i sin ungdom och har hållit intresset och kunskapen vid liv sedan dess.

NÄR KOPPAR OCH fat burits iväg börjar Lennart samlingen. Först är det kommande söndags episteltext som står i fokus. Det är bara två verser men samtalet går på djupet och varar en god stund. Verserna innehåller det grekiska ordet *πειρασμός* (*peirasmos*). Det kan antingen översättas med "frestelse" eller med "prövning". Det ger såklart upphov till en livlig diskussion.

DÄREFTER GER SIG gruppen i kast med Efesierbrevet i ny översättning. Med jämna mellanrum har Bibelsällskapet fått respons från denna grupp på texter i NT 2026-projektet. Förra träffen hann de prata om åtta verser. Nu är det dags att fortsätta. Det blir inte många verser varje gång men det är verkligen spännande att lyssna. Gången är den att deltagarna turas om att läsa en vers på grekiska och sedan hjälps alla åt att översätta.

VI KOMMER TILL Efesierbrevet 1:14. Ett ord som väcker intresse är det grekiska ordet *ἀπαβών* (*arrabón*). Ordet kan översättas med förskott, borgen, deposition, handpenning, underpant eller muta. Frågan är hur det ska översättas just här? Lennart berättar att ordet på modern grekiska betyder "förlovning". Så intressant!

VID HALV TOLV är det dags att bryta upp. Nästa måndag samlas akademien igen. De möts varje måndag. Året runt. På somrarna är de utomhus och då träffas de vid Stabby Prästgård. Det känns stort att ha fått möta en grupp verkliga entusiaster. Undrar just om det finns plats för fler deltagare?

Varje måndag träffas Ofvandahlsakademien för att studera Nya testamentet på grekiska tillsammans.

"Ledamöterna" består av, från vänster: Kerstin Marelius, Bengt Marelius, Erik Holmlund, Daniel Ardabili-Farshi. Närmast i bild, från vänster: Lennart Persson, Gunilla Gren Eklund och Gunilla Wieslander.

